

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: Santander Bank SA o. Świebodzin 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 68 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 11 grudnia 2024 r.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku

W związku z udostępnionym do udziału społeczeństwa projektem planu urządzenia lasu nadleśnictwa Gdańsk, przedstawiam następujące uwagi i wnioski:

1. Projekt planu nie jest w pełni zgodny z obowiązującym planem ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (Uchwała Nr 583/XLVII/22 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 października 2022 r. *w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego*; Dz. Urz. Woj. Pom. z 2022 r. Poz. 4268), mimo że obowiązek uwzględnienia ustaleń planu ochrony wynikał z art. 105 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody. W szczególności:
 - a) Nie uwzględniono w pełni wyznaczonej w planie strefy BM_1_1 Obszary proponowane do wyłączenia z użytkowania w ramach gospodarki leśnej i poddania ochronie jako formy ochrony przyrody. Zaprojektowano cięcia, w tym inicjowanie nowych cięć rębnych, w obrębie tej strefy – w granicach obiektów wskazanych do ochrony rezerwatuowej, w tym we wnioskowanym przez Miasto Sopot i będącym obecnie przedmiotem rozważań RDOS projektowanym rezerwacie Lasy Sopotkie;
 - b) Określając potrzeby hodowlano-ochronne drzewostanów w strefie BM_1_3 nie dochowano *zasady łącznego i równoważnego wzięcia pod uwagę kryteriów* wymienionych w §14 ust. 3 planu ochrony. Projekt PUL wskazuje, że niemal zawsze uznawano za nadrzędne kryterium podtrzymania efektu zainicjowanych wcześniej cięć (planując kontynuację cięć niemal we wszystkich KO i KDO), pomimo istotnych przesłanek szczególnej roli w ekosystemie lub szczególnej roli społecznej. Plan ochrony TPK wyraźnie wskazuje, że *w toku okresu odnowienia mogą występować dziesięciolecia bez cięcia, gdy taka potrzeba będzie wynikać z potrzeb przyrodniczych lub społecznych*, a podejście takie zastosowano tylko w bardzo skromnej skali. Zaplanowano inicjowanie nowych cięć rębnych w wielu niewykazujących symptomów rozpadu drzewostanach pełniących szczególną rolę w ekosystemie (w tym na stromych stokach) lub pełniących szczególną rolę społeczną (w tym w drzewostanach objętych obecnie tzw. Moratorium). Wskazuje to, że kryteriów nie traktowano równoważnie, systematycznie preferując przesłanki do odnowienia drzewostanu nad przesłankami do jego pozostawienia. Należało oczekiwać, że w prognozie oddziaływania na środowisko przedstawione zostanie indywidualne rozważenie kryteriów, przynajmniej dla każdego drzewostanu kwalifikowanego do cięć – tak się jednak nie stało;
 - c) Zaplanowano w ramach rębni IVd także cięcia uprzętające, rezygnując tym samym z pozostawienia większej liczby starych drzew do naturalnej śmierci i rozkładu, niwecząc możliwość starzenia się drzew i rozwoju ich cech biocenotycznych (§14 ust. 7 pkt. 6 planu ochrony);

d) Nie przeniesiono w pełni wskazania cennych elementów przyrody w przestrzeni leśnej, wymienionych w §14 ust 5 planu ochrony. W szczególności, nie przeniesiono wyliczenia cech kwalifikujących drzewa jako „biocenotyczne” i w konsekwencji wymagające ochrony. Będzie to skutkowało interpretacją „drzew biocenotycznych” tylko wg §196 obecnej Instrukcji Ochrony Lasu z 2023 r., zawężoną w stosunku do §14 ust. 5 pkt. 2 planu ochrony TPK. Przypominamy (zgodnie z dokumentacją planu ochrony TPK i naszymi wnioskami na etapie KZP nadleśnictwa), że jako „drzewa biocenotyczne” w TPK trzeba rozumieć wszystkie „drzewa z mikrosiedliskami nadrzewnymi” wg ujęcia przyrodniczego (Kraus i in. 2016, Larrieu i in. 2018, Bütler i in. 2020, 2021)¹, a więc:

- Żywe i martwe drzewa, miejscowo spróchniałe (z łatwo widoczną zgnilizną pnia (np. z widocznymi, otwartymi ranami pnia, dziuplami wypełnionymi próchnem, z uszkodzeniami od pioruna, złamane), oraz drzewa z owocnikami grzybów (hubami); z koroną częściowo (powyżej 1/3) obumarłą (martwe konary i gałęzie w koronie);
- Inne drzewa martwe, wykroty, złomy;
- Drzewa dziuplaste: z dziuplami zasiedlonymi przez ptaki lub inne gatunki zwierząt, z dziuplami i próchnowiskami innymi otworami i wnękami w pniu. *Kategorii tej nie należy zawężać do drzew z typowymi dziuplami wykutymi przez dzięcioły; obejmuje ona także inne mikrosiedliska o charakterze otworów, wnęk, wypróchnień, szczelin, pęknięć w drzewach. Różne rodzaje takich mikrosiedlisk ważne są dla różnych organizmów. Na przykład bardzo rzadki w TPK nietoperz borowiaczek Nyctalus leisleri preferuje dziuple powstałe przez naturalne pęknięcia pnia lub konarów i związany z nimi rozkład drewna, podczas gdy pospolity borowiec Nyctalus noctula – dziuple wykute przez dzięcioły. Znaczenia „drzew dziuplastych” nie należy postrzegać tylko przez pryzmat ptaków, i nie można ograniczać ich rozumienia tylko do drzew z dziuplami o cechach odpowiednich dla ptaków;*
- Drzewa o nietypowym pokroju: tzw. niezwykle formy, drzewa pozbawione korony na skutek złamania; drzewa z nietypowymi formami morfologicznymi np. szyszek, kory, gałęzi.
- Drzewa rodzimych gatunków biocenotycznych: naturalnie występujące lub wprowadzone, poprawiające bazę żerową zwierzyny, nektarodajne, urozmaicające krajobraz, takie jak jabłoń, grusza, czereśnia;
- Drzewa z gniazdami ptaków, o średnicy gniazd powyżej 25 cm;
- Przestoje: drzewa i grupy drzew pozostawione na następną kolej rębny lub do ich naturalnej śmierci i rozkładu;
- Drzewa wyraźnie wyróżniające się wiekiem lub rozmiarami w stosunku do innych drzew na terenie Parku. *„Wyróżnianie się rozmiarami” należy interpretować lokalnie, tj. do innych drzew w drzewostanie, ale na pewno do tej kategorii muszą być zaliczone m.in. drzewa o rozmiarach pomnikowych (Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 2300). Pomocne może być także lokalne zestawienie Garbalewskiego i Zielińskiego (1999)²,*
- Drzewa stanowiące pamiątkę kultury leśnej;

¹ Kraus D., Bütler R., Krumm F., Lachat T., Larrieu L., Mergner U., Paillet Y., Rydkvist T., Schuck A., Winter S. 2016. Catalogue of tree microhabitats – Reference field list. Integrate + Technical Paper. * Larrieu L., Paillet Y., Winter S., Bütler R., Kraus D., Krumm F., Lachat T., Micheli A., Regnery B., Vandekerckhove K. 2018. Tree related microhabitats in temperate and Mediterranean European forests: A hierarchical typology for inventory standardization. Ecological Indicators 84: 194–207. * Bütler R., Lachat T., Krumm F., Kraus D., Larrieu L. 2020. Field Guide to Tree-related Microhabitats. Descriptions and size limits for their inventory. Birmensdorf, Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research WSL. * Bütler R., Lachat T., Krumm F., Kraus D., Larrieu L. 2021. Know, protect and promote habitat trees. WSL Fact Sheet 64: 1-12.

² Garbalewski A., Zieliński S. 1999. O lokalnym podejściu do ochrony pomnikowej drzew i krzewów. Bociek, biuletyn Lubuskiego Klubu Przyrodników 58: 4-6.

- „Drzewa tworzące założenia przestrzenne, np. aleje, szpalery”. *Należy tu zwrócić szczególną uwagę na „aleje wewnętrzne”, tj. przypadki śródleśnych obsadzeń dróg drzewami innymi niż drzewa dominujące w sąsiednich drzewostanach. Okazują się one (zwłaszcza takie aleje dębowe, brzoźowe, klonowe) istotnymi ostojami porostów. Powinny być maksymalnie chronione, natomiast jeśli np. względy bezpieczeństwa wymagałyby usunięcia drzew z takiego założenia przestrzennego, zasadność usunięcia powinna być zweryfikowana w świetle wartości biocenotycznej konkretnego drzewa i ewentualnie zasiedlających go gatunków epifitów, a usunięty element założenia powinien być zastąpiony nowym drzewem odpowiedniego gatunku.*

- e) W Programie Ochrony Przyrody i w prognozie oddziaływania na środowisko pominięto problem ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków typowych dla TPK, ale nieobjętych ochroną gatunkową – pomimo że trwałe zachowanie siedlisk tych gatunków stanowi cel ochrony TPK, zgodnie z §1, ust. 2, pkt 2t planu ochrony.
- f) Nie omówiono w Programie Ochrony Przyrody wszystkich obiektów wskazanych w planie ochrony TPK do objęcia formami ochrony prawnej przewidzianej w ustawie o ochronie przyrody (§5 pkt 2 planu ochrony TPK). W prognozie oddziaływania na środowisko nie przeanalizowano wpływu realizacji planu urządzenia lasu na walory przyrodnicze tych obiektów – i tym samym na szanse uznania ich za dodatkowe formy ochrony przyrody. Wpływ ten jest znaczący, bo w granicach niektórych z tych obiektów zaplanowano cięcia, w tym rębne.
- g) Nie przeniesiono do Programu Ochrony Przyrody istotnych ustaleń planu ochrony TPK, np. zasady wykonywania trzebieży w sposób popierający nie tylko drzewa dorodne, o potencjalnie dobrej jakości technicznej, ale także drzewa z tendencją do rozwoju cech biocenotycznych.

Wnosimy o pełne ujęcie w PUL ustaleń planu ochrony TPK. W naszej ocenie, plan urządzenia lasu nieuwzględniający w całości ustaleń obowiązującego planu ochrony parku krajobrazowego nie powinien być w takiej formie zatwierdzony.

- 2. W projekcie planu w szerokim zakresie zaproponowano cięcia rębne rębnią V. Planując tę rębnię, nie ujęto jednak w planie jej niezbędnych elementów, w tym nie wskazano jednostek kontrolnych, nie wykonano początkowej inwentaryzacji zapasu w skali jednostek kontrolnych, nie wskazano metody regulacji zapasu. Nie jest jasne, czy w jaki sposób rębnia ta ma być wykonywana, np. czy ma być oparta np. na zasadzie pierśnicy docelowej, czy na zasadach regulacji struktury drzewostanu. Wbrew zasadom rębni V, przyjęto w objętych nią wydzieleniach schematycznie pobór 20% zasobności, co znacznie przekracza przyrost w danym drzewostanie. Nie różni się to od poboru masy przyjętego w większości przypadków w rębni IVD. Przy takim poborze masy, rębnia deklarowana jako „rębnia V” nie miałaby charakteru rębni ciągłej, a byłaby raczej rębnią złożoną z długim okresem odnowienia. W tej sytuacji, różnice między rębnią V a wykonywaną dotychczas rębnią IVD stają się niejasne, a korzyści wynikające z przejścia na rębnię V – iluzoryczne. Wydaje się, że plan zakłada cięcia realizowane tak jak dotychczas, tylko ze względów propagandowych opisywane innym oznaczeniem rębni.

Wnosimy – w przypadkach zaprojektowania rębni V – o zaprojektowanie jej zgodnie z odpowiednimi regułami sztuki leśnej. Wnosimy, by w ramach regulacji użytkowania przyjąć w jednostkach kontrolnych zasadę utrzymania lub wzrostu zasobności, tj. by projektować na dziesięciolecie pobór masy najwyżej na poziomie przyrostu danego drzewostanu w tym okresie.

- 3. W projekcie planu nie uwzględniono w pełni oczekiwań społecznych, wyrażonych m.in. w niedawnym (październik 2024 r.) procesie dyskusji o lasach aglomeracyjnych Trójmiasta. Oprócz modelu „kontynuacji dotychczasowej gospodarki leśnej” wyrażanego w tym procesie przez nadleśnictwo i niektórych innych interesariuszy, wyrażono w tym procesie oczekiwania innych interesariuszy dotyczące znacznego ograniczenia intensywności cięć. Projekt planu ignoruje te potrzeby – realizuje tylko propozycje Nadleśnictwa, a odrzuca inne zaproponowane scenariusze gospodarki leśnej, nie próbując nawet poszukiwać żadnego kompromisu między nimi. Zaplanowany

etat jest wprawdzie niższy niż w planie na lata 2015-2024, ale nadal bardzo wysoki, zbliżony do pozyskania faktycznie zrealizowanego w latach 2025-2024, a ta intensywność użytkowania budzi poważne sprzeczności społeczne.

Wnosimy o szersze uwzględnienie w projekcie PUL oczekiwań społecznych względem gospodarki leśnej w nadleśnictwie Gdańsk – nie tylko wizji nadleśnictwa, przedsiębiorców leśnych i niektórych samorządów, ale także innych interesariuszy. W szczególności wnosimy o:

- a) Uznanie i respektowanie prawa Miasta Sopot do określenia wizji własnych lasów uzdrowiskowych (strefa C) – w tym o usunięcie z planu zaprojektowanych tam, wbrew stanowisku Miasta Sopot wyrażonemu w procesie lasów aglomeracyjnych, cięć;
- b) Uwzględnienie podkreślanej w procesie lasów aglomeracyjnych funkcji retencyjnej lasów na stokach wysoczyzny – nieplanowanie cięć na stokach o nachyleniu $> 30\%$ (wg szczegółowej identyfikacji stoków z numerycznego modelu terenu); z wyjątkiem sztucznych drzewostanów degradujących siedlisko (pod którymi dane glebowo-siedliskowe wykazują siedlisko zniekształcone lub zdegradowane);
- c) Rezygnację z cięć w drzewostanach na Wyspie Sobieszewskiej;
- d) Nieplanowanie zabiegów w drzewostanów objętych w Nadleśnictwie Gdańsk Moratorium z 8 stycznia 2024³;
- e) Ograniczenie cięć w nadleśnictwie Gdańsk tylko do przebudowy drzewostanów degradujących siedlisko (pod którymi dane glebowo-siedliskowe wykazują siedlisko zniekształcone lub zdegradowane).

Nasze szczegółowe wnioski względem gospodarki leśnej w nadleśnictwie Gdańsk, wyrażone w procesie „lasów aglomeracyjnych”, zamieszczono w załączniku 1. Wnosimy o dostosowanie planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Gdańsk do tych wniosków.

4. Sporządzając projekt planu, nie uwzględniono naszego, złożonego już na etapie KZP, wniosku o uzupełnione rozpoznanie wartości przyrodniczych terenu. Wykorzystano tylko, i to nie w całości, dostępne materiały, ale nie zrealizowano:
 - a) Aktualizacji opracowania fitosocjologicznego, w szczególności odpowiadającej aktualnej Instrukcji Urządzenia Lasu. Nie wykorzystano też dostępnej (aktualnej, choć mającej tylko przeglądową szczegółowość) mapy roślinności, wykonanej w ramach prac nad planem ochrony Trójmiejskiego PK.
 - b) Wykonania pomiaru martwego drewna w sposób umożliwiający wnioskowanie o jego zasobach (i ocenę błędów oszacowania), zarówno ogólnych jak i średnich dla poszczególnych typów siedliskowych lasu i siedlisk przyrodniczych. Zgodnie z aktualną wiedzą naukową⁴, wymagałoby to zwiększenia próby do ok. 30-40% powierzchni kołowych inwentaryzacji drzewostanów i odpowiedniej (nielosowej, a dostosowanej do badanego aspektu; warstwowej) alokacji wyboru tych powierzchni z puli wszystkich zaplanowanych powierzchni kołowych).
 - c) Dodatkowej inwentaryzacji terenowej, uzupełniającej rozpoznanie znanych stanowisk zwierząt, grzybów i roślin chronionych, ginących w kraju lub regionie oraz lokalnie rzadkich.

Wnosimy o uzupełnienie tych elementów i powtórne wykonanie planu z ich uwzględnieniem.

³ z podtrzymaniem naszych opinii w konsultacjach zmian Moratorium - zgoda na zamianę 12 wydzieleń, zaproponowaną przez Nadleśnictwo Gdańsk ale dodanie także: wyd. 152 l leśnictwo Matemblewo, wyd. 246 b leśnictwo Zwierzyniec, wyd. 88 g leśnictwo Stara Pila, wyd. 75a leśnictwo Biała.

⁴ Bujoczek L., Bujoczek M., Banaś J., Zięba S. 2018. Inwentaryzacja martwego drewna statystyczną metodą reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych. Sylwan 161, 2: 114-123.

5. Zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Biała jest niezgodny z art. 28 ustawy o ochronie przyrody, w szczególności nie zawiera najważniejszej części – propozycji działań ochronnych. Brakuje niektórych elementów, np. celów i zagrożeń dla bezlistu okrywowego. Projekt kolejnego z rzędu PZO powinien zawierać ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony w świetle wykonania poprzedniego planu zadań ochronnych. W szczególności, w tym aspekcie trzeba zwrócić uwagę że stan leśnych siedlisk przyrodniczych w tym obszarze nie uległ poprawie, a cele poprzedniego PZO nie zostały osiągnięte – co wskazuje, że dotychczasowy model ochrony, oparty na modyfikacjach gospodarki leśnej, nie jest skuteczny. W konsekwencji wnosimy o przyjęcie w obszarze modelu ochrony polegającego na wyłączeniu leśnych siedlisk przyrodniczych z użytkowania, tak by umożliwić maksymalną akumulację martwego drewna i mikrosiedlisk drzewnych. Wnosimy o ponowne wykonanie tej części planu.
6. Pomimo wniosku zgłoszonego na etapie KZP, w prognozie oddziaływania na środowisko nie przeanalizowano rzetelnie oddziaływania na potencjał ekosystemowej retencji wody w ekosystemach leśnych. Retencja taka jest bardzo istotną funkcją lasów nadleśnictwa, zwłaszcza w tzw. strefie krawędziowej. Zagadnienie to było na zlecenie Nadleśnictwa Gdańsk analizowane z punktu widzenia hydrologicznego (Przybylski i in. 2019). W opracowaniu tym zaproponowano – i zastosowano na dwóch przykładowych zlewniach – metodę modelowania potencjału retencji leśnej w poszczególnych zlewniach elementarnych, w oparciu o dziesięć cech przypisanych poszczególnym wydzieleniom leśnym (każda z cech oceniana jest w skali 1-3 pkt). Zaproponowano także metodę oceny oddziaływania cięć rębnych o charakterze przerębowym, gniazdowym lub częściowym, a więc takich jakie są stosowane w lasach TPK, przyjmując że potencjał retencji dla wydzielenia objętego rębnią jest obniżany o 2 pkt. Metoda ta powinna zostać zastosowana w ocenie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko dla całego nadleśnictwa, jako test oddziaływania planu na potencjał retencyjny lasu. Zagadnienie to jest szczególnie ważne, bo w niektórych drzewostanach zaplanowano także cięcia rębne na stokach $> 30\%$ nachylenia.
7. Pomimo wniosku zgłoszonego na etapie KZP, nie zapewniono zgodności prognozy wpływu PUL na środowisko z wymogami prawa UE, w tym z wymogami określonymi w wyroku⁵ TSUE C-441/17. W szczególności:
- a) Prognoza wymaga posiadania pełnych i aktualnych danych o zasobach przyrodniczych, a więc uprzedniego przeprowadzenia ich aktualnej inwentaryzacji terenowej;
 - b) Konieczne jest zastosowanie metod prognozowania nie tylko na zarejestrowane stanowiska gatunków, ale także na cechy siedlisk poszczególnych cennych gatunków;
 - c) Prognoza w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna rozpoznawać, na czym polega integralność obszaru Natura 2000 i oceniać oddziaływanie nie tylko na poszczególne siedliska i gatunki, ale także na tę integralność (specyficzne cechy i procesy, decydujące o występowaniu całego kompleksu gatunków i siedlisk).
 - d) Prognoza w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna m. in. odnosić się jasno i wprost do zagrożeń oraz celów dla obszaru Natura 2000, w szczególności do zagrożeń i celów identyfikowanych w PZO jeśli jest ustanowiony (w tym badać, czy i na ile konkretnie realizacja PUL przybliży do realizacji tych celów; czy zapewnia uchylenie zagrożeń od gospodarki leśnej). W szczególności musiałaby odnosić się konkretnie i ilościowo do kryteriów stanu ochrony siedlisk i gatunków, analizując wpływ na te kryteria z punktu widzenia celu – stanu właściwego.
 - e) Prognoza w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna brać pod uwagę wyniki monitoringu stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków w tych obszarach i

⁵ Cyt. wyrok TSUE dotyczy innego kompleksu leśnego, ale jego tezy mają charakter uniwersalny.

przyrównywać aktualny stan ochrony tych siedlisk i gatunków do stanu zarejestrowanego w przeszłości. W tym celu może być potrzebne terenowe wykonanie aktualnej oceny wskaźników stanu ochrony w miejscach, w których były one określane w przeszłości – aby stwierdzić, czy i jaki trend stanu ochrony wystąpił pod wpływem dotychczasowej gospodarki leśnej.

- f) Prognoza powinna badać, na wysokim poziomie pewności, czy jest ryzyko zabijania, jak też pogarszania lub niszczenia terenów rozrodu i odpoczynku gatunków z zał. IV dyrektywy siedliskowej (w tym np. jaszczurki zwinki!), przy czym chodzi także o niszczenie nieumyślne; a następnie proponować środki gwarantujące uchylenie takiego ryzyka.
 - g) Prognoza powinna badać, jakie jest ryzyko uszkodzania gniazd i jaj lub usuwania ich gniazd, a także umyślnego płoszenia wszystkich gatunków ptaków, szczególnie w okresie lęgowym i wychowu młodych; a następnie zapewniać sprowadzenie tego ryzyka do poziomu nieistotnego dla populacji wszystkich gatunków ptaków.
8. Pomimo wniosku zgłoszonego na etapie KZP, w prognozie oddziaływania na środowisko nie przeanalizowano oddziaływania PUL na cele Strategii Ochrony Różnorodności Biologicznej UE. Stanowi to naruszenie art 51 ust 2 pkt 2d ustawy o ocenach oddziaływania na środowisko, zgodnie z którym prognoza powinna określać, analizować i oceniać m.in. *cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu*. Wnosimy o odpowiednie uzupełnienie prognozy.
9. Pomimo wejścia w życie Rozporządzenia (UE) 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/869, w prognozie oddziaływania na środowisko nie przeanalizowano oddziaływania PUL na cele wymagane tym rozporządzeniem. W konsekwencji, nie wiadomo czy i w jakim stopniu realizacja PUL przyczyni się do zapewnienia odpowiedniego wkładu lasów nadleśnictwa Gdańsk w osiągnięcie tych celów – nawet tych, których termin realizacji przypadnie w toku okresu obowiązywania PUL. Wnosimy o odpowiednie uzupełnienie prognozy, w tym o wykonanie w jej ramach pełnej analizy obecnego stanu siedlisk przyrodniczych na terenie nadleśnictwa i możliwości poprawy tego stanu (także za pomocą ochrony biernej, tj. spontanicznych procesów przyrodniczych).

Załącznik: Propozycja organizacji „lasów społecznych” w nadleśnictwie Gdańsk, wniesiona w procesie „lasów aglomeracyjnych” w październiku 2024 r.

z poważaniem
z up. Zarządu

do wiadomości:

- Minister Klimatu i Środowiska,
- RDOŚ w Gdańsku,
- Trójmiejski Park Krajobrazowy

ZAŁĄCZNIK: Propozycja organizacji „lasów społecznych” w nadleśnictwie Gdańsk

ANNA MOŚ, PAWEŁ PAWLACZYK

Propozycja powstała w ramach prac „zespołu d/s lasów społecznych”, jako odpowiedź na zadanie zadane członkom zespołu przez facilitatora na IV spotkaniu zespołu. Bierze pod uwagę naszą własną wiedzę o lasach nadleśnictwa Gdańsk oraz obowiązujący plan ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, ale także wsłuchuje się w to, co na warsztatach usłyszeliśmy od innych uczestników procesu – zarówno społeczne sprzeciwy wobec „wycinki lasów trójmiejskich”, jak i potrzebę naprawienia dawnych błędów leśników – sztucznych drzewostanów degradujących swoje siedlisko. Nasza koncepcja jest oczywiście zgodna z planem ochrony TPK, ale wykracza poza niego w kierunku budowy funkcji społecznych lasów.

Wychodzi z założenia, że zadanie postawione w Regulaminie zespołu - „opracowanie propozycji zasad prowadzenia gospodarki leśnej na tych obszarach” – należy rozumieć tak, że dla każdego fragmentu lasu (mogącego spełniać jedno lub kilka kryteriów społecznych i , realizować jedną lub więcej funkcji społecznych) należy dojść do jednoznacznego określenia, czy chcemy zastosować w nim wyłączenia, ograniczenia czy modyfikacje, i jakie. W ten sposób my staraliśmy się rozwiązać zadanie.

Nasza koncepcja zakłada podział lasów Nadleśnictwa Gdańsk na trzy strefy:

- Ruszt przyrodniczy
- lasy do Retencji i dla Ludzi
- Lasy dla Ludzi

a następnie w każdej z tych stref proponuje określony zakres i zasady zastosowania wyłączeń, ograniczeń i modyfikacji, oparty na określonych cechach lasu i siedlisk leśnych.

Zastrzegamy, że w próbach kartograficznej wizualizacji naszej koncepcji wykorzystaliśmy specjalnie w tym celu wytworzoną mapę spadków, ale na praktyczny użytek wymagałaby ona jeszcze generalizacji przez włączenie dna wąwozów i stromych grzbietów – takie operacje przestrzenne wykraczają jednak poza czas, jaki mieliśmy do dyspozycji i poza granice przyzwoitości w oczekiwaniu profesjonalnej pracy *pro bono*. Oparliśmy się też na publicznie dostępnych danych o drzewostanach (BDL), ponieważ dane nowego opisu taksacyjnego nie były nam dostępne, choć są dostępne dla niektórych innych uczestników procesu. Te zagadnienia wpływają jednak tylko na kartograficzną wizualizację wyników, nie zmieniają jednak proponowanych przez nas zasad.

R – Ruszt Przyrodniczy OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA: Obszar: - istniejących i planowanych (w p.o. TPK oraz aktualna wersja rez. Zagórska Struga) rezerwatów, użytków ekol., stanowisk dokumentacyjnych, - istniejących (wg Nadleśnictwa Gdańsk, także poza TPK) i planowanych (p.o. TPK) lasów referencyjnych; - drzewostanów objętych w Nadleśnictwie Gdańsk Moratorium z 8 stycznia 2024⁶; - siedlisk bagiennych i zalewowych (Bb, BMb, LMb, Ol, OII)	SPOŁECZNE CELE: OPCJONALNIE DO WYPEŁNIENIA: Te lasy: 1. stanowią miejsce aktywności wymagających pogłębionego kontaktu z przyrodą (turystyka poznawcza, edukacja przyrodnicza, kontakt z krajobrazem o cechach naturalnych); 2. stanowią ostoje cennych elementów przyrody umożliwiające ich rozprzestrzenianie się na pozostałą powierzchnię leśną – tym samym wpływają na jakość aktywności realizowanych w pozostałych (P) lasach. Przyczyniają się do realizacji funkcji F1 i F7 w lasach spełniających kryterium S2, S3, S4 lub S5. <i>Wyznaczenie tych lasów w dużej części wynika wprawdzie z uwarunkowań innych niż społeczne – tj. z potrzeb ochrony przyrody zidentyfikowanych w planie ochrony PK, w danych Nadleśnictwa albo w danych Ministra – ale co do zasady, przyroda jest niezbędną podstawą pełnienia przez lasy Nadleśnictwa funkcji społecznych, więc taki „ruszt przyrodniczy” jest potrzebny także z punktu widzenia lasów społecznych, a wręcz jest ich koniecznym elementem.</i>
MODYFIKACJE: Nie dotyczy. W tej grupie lasów gospodarowanie jest wyłączone.	
OGRANICZENIA: Nie dotyczy. W tej grupie lasów gospodarowanie jest wyłączone.	
WYŁĄCZENIA: Wyłączenie (brak pozyskania drewna, pozostawianie drzew aż do naturalnej śmierci i ich rozkładu) Dopuszczalne wyjątki: - Bezpieczeństwo: drzewa stwarzające zagrożenie w miejscach intensywnie uczęszczanych i przy intensywnie uczęszczanych szlakach (ale nie w głębi lasu ani nie przy rzadko uczęszczanych ścieżkach) mogą – na podstawie indywidualnej analizy ryzyka i rozważeniu wartości biocenotycznej - być obalane, obcinane z pozostawieniem pnia-świadka, mieć przycinane konary – w zakresie niezbędnym dla uniknięcia zagrożenia; drewno pozostawia się na gruncie; - Kontrola lub zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych. Po indywidualnej ocenie korzyści i strat przyrodniczych i krajobrazowych, w tym potrzeby zachowania bioróżnorodności oraz potrzeby zachowania cennych elementów w krajobrazie. Stare drzewa daglezji, jodły, modrzewia nie podlegają usuwaniu.	

⁶ z podtrzymaniem naszych opinii w konsultacjach: zgoda na zamianę 12 wydzieleń, zaproponowaną przez Nadleśnictwo Gdańsk ale dodanie wydz. 152 I leśnictwo Matemblewo, wydz. 246 b leśnictwo Zwierzyniec, wydz. 88 g leśnictwo Stara Piła, wydz. 75a leśnictwo Biała

- Działania ochronne z planów ochrony rezerwatów, jeżeli zostały tam przewidziane

PR – Lasy do retencji i dla ludzi Lasy na stromych (>30%) zboczach, zapewniające retencję spływu powierzchniowego, oraz lasy w strefie BM_III_2 (mikroretencja) z p.o. TPK - niewykazane w karcie R, Wyznaczenie wg rzeźby terenu (warstwa spadków na podstawie numerycznego modelu terenu) – warstwa „stoki_30proc”⁷ – wraz z dnami wąwozów oraz wąskimi grzbietami między takimi stokami) + cała strefa BM_III_2 z p.o. TPK)	SPOŁECZNE CELE: Podstawową funkcją społeczną jest retencja (spowalnianie) spływu powierzchniowego wody Realizują funkcję F4 w lasach spełniających kryterium S6. <i>Istotną funkcją społeczną niektórych lasów Nadleśnictwa Gdańsk jest retencja wody, polegająca tu głównie na obszarowym przerabianiu spływu powierzchniowego na zasilanie wód podziemnych - przechwytywaniu przez las spływu powierzchniowego na zboczach oraz na funkcjonowaniu zagłębień bezodpływowych. Las pozostawiony bez użytkowania robi to bardzo dobrze. Wyjątkiem jednak są lasy na tyle sztuczne, że zniekształcają swoje siedlisko – uznajemy, że wówczas potrzebne są w nich działania unaturalniające (ograniczone jednak tak, by nie szkodziły funkcji retencyjnej).</i>
MODYFIKACJE: Nie dotyczy. W tej grupie lasów gospodarowanie jest wyłączone lub ograniczone.	
OGRANICZENIA: Drzewostany sztuczne, zniekształcające siedlisko (stan siedliska wg danych glebowosiedliskowych Z lub D) → Powolna przebudowa cięciami przerębowymi, utrzymująca i budująca wypełnienie przestrzeni (pobór masy z drzewostanu w dziesięciolecie nie większy od 100% przyrostu tego drzewostanu w tym czasie), z ograniczeniami: • Ograniczenie cięć tylko do drzew gatunków iglastych (So, Md, Św), do wieku 80 lat, • Pozostawianie drzew biocenotycznych i drzew z tendencją do rozwoju cech biocenotycznych także spośród gatunków iglastych, choćby niewłaściwych dla siedliska (np. parasolowata sosna), • Pozostawianie drzew okazałych powyżej 80 cm pierśnicy, • Pozostawianie martwego drewna, w miarę możliwości leżącego w poprzek spadku stoku • Minimalizowanie naruszeń powierzchni gleby przy zrywce i podwozie drewna	
WYŁĄCZENIA: Drzewostany nieznieszkodliwiające siedliska (stan siedliska wg danych glebowosiedliskowych N): → Wyłączenie (brak pozyskania drewna, pozostawianie drzew aż do naturalnej śmierci i ich rozkładu) Dopuszczalne wyjątki: - Bezpieczeństwo: drzewa stwarzające zagrożenie mogą – na podstawie indywidualnej analizy ryzyka i po rozważeniu wartości biocenotycznej – być obalane w poprzek stoku, drewno pozostawia się na gruncie, zabezpieczone przed stoczeniem się; - Kontrola lub zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych. Po indywidualnej ocenie korzyści i strat przyrodniczych i krajobrazowych, w tym potrzeby zachowania bioróżnorodności oraz	

⁷ Dysponujemy warstwą shp opracowaną na podstawie NMT-PL-EVRF2007-NH (2022) z zasobów GUGiK. Przyjęto rozdzielczość danych rastrowych 2x2 m, a następnie poddano wektoryzacji i generalizacji. Dna wąwozów i wąskie grzbiety pomiędzy stokami wymagałyby albo ręcznej interpretacji, albo zastosowania algorytmu typu „wspólna część dwóch lub więcej 30m buforów od poligonów stoków”.

potrzeby zachowania cennych elementów w krajobrazie. Stare drzewa daglezji, jodły, modrzewia nie podlegają usuwaniu.

- W przypadku rozpadu drzewostanu w wyniku czynników biotycznych lub abiotycznych - podsadzenia zapewniające ciągłość istnienia okrywy leśnej i cięcia niezbędne do wprowadzenia takich podsadzeń; z wyłączeniem zrywki w dół stoku.

PL – Lasy dla ludzi

Lasy w TPK, na Wyspie Sobieszewskiej oraz z kompleksach leśnych w Gdyni, niewykazane w karcie R ani w karcie PR

Pozostały obszar Nadleśnictwa Gdańsk

SPOŁECZNE CELE:

Są miejscem realizacji zwykłych aktywności leśnych (turystyka, rekreacja w lesie)

Realizują:

- funkcję F1 i F7 w lasach spełniających kryterium S2, S3, S4 lub S5,
- funkcję F8 w lasach spełniających kryterium S1

Dla korzystających z lasu mieszkańców ważne jest by lasy, z którymi czują się związani, jak najdłużej zachowały swój charakter. Są w stanie zaakceptować, że „ich las” będzie się zmieniał w wyniku naturalnych procesów, ale nie są skłonni zaakceptować, by zmieniał się w wyniku wycinania drzew. Dlatego ważnym środkiem w tej strefie jest ochrona starych drzewostanów. Dostrzegamy jednak możliwości gospodarki leśnej w pozostałych drzewostanach, nakierowanej przede wszystkim na unaturalnianie drzewostanów sztucznych, a zwłaszcza drzewostanów zniekształcających swoje siedlisko.

MODYFIKACJE:

Drzewostany sztuczne, zniekształcające siedlisko (stan siedliska wg danych glebowosiedliskowych Z lub D) → Przebudowa zmodyfikowanymi metodami gospodarki leśnej:

- Bez cięć zupełnych i gniazdowych;
- Ograniczenie cięć tylko do drzew gatunków iglastych (So, Md, Św);
- Pozostawianie drzew biocenotycznych i drzew z tendencją do rozwoju cech biocenotycznych także spośród gatunków iglastych, choćby niewłaściwych dla siedliska (np. parasolowata sosna);
- Pozostawianie drzew okazałych powyżej 80 cm pierśnicy;
- Pozostawianie martwego drewna;

OGRANICZENIA:

Drzewostany stare z gat. obcymi:

Drzewostany spełniające łącznie warunki:

- stare i ze starymi drzewami (1 lub wyższy udział wg gatunków rzeczywistych $DB \geq 140$; lub $SO \geq 130$ lub $BK \geq 120$; lub JS, JW, KL, LP, WZ, GB ≥ 100),
- nieznieskształcające siedliska (stan siedliska N wg danych glebowosiedliskowych,
- z cyfrowym (1 i więcej) udziałem gatunków obcych

→ Cięcia ograniczone do usuwania gatunków obcych

Drzewostany stare z zaawansowanymi cięciami odnowieniowymi wykonanym w przeszłości:

Drzewostany spełniające łącznie warunki:

- stare i ze starymi drzewami (1 lub wyższy udział wg gatunków rzeczywistych $DB \geq 140$; lub $SO \geq 130$ lub $BK \geq 120$; lub JS, JW, KL, LP, WZ, GB ≥ 100),
- nieznieskształcające siedliska (stan siedliska N wg danych glebowosiedliskowych,
- z cyfrowym (1 i więcej) udziałem gatunków obcych
- z zaawansowaną już rębnią (bez struktury KO)

→ Cięcia ograniczone do cięć pielęgnacyjnych w młodym pokoleniu, z pozostawianiem przetrwałych jeszcze elementów starego drzewostanu

Drzewostany młodsze:

Drzewostany nie mające udziału 1 lub wyższego wg gatunków rzeczywistych drzew w wieku $DB \geq 140$; lub $SO \geq 130$ lub $BK \geq 120$; lub JS, JW, KL, LP, WZ, $GB \geq 100$, niezniesztalające siedliska (stan siedliska N wg danych glebowosiedliskowych):

-> **Cięcia ograniczone do cięć pielęgnacyjnych lub do powolnych cięć przerębowych budujących wypełnienie przestrzeni (pobór masy z drzewostanu w dziesięcioleciu nie większy od 100% przyrostu tego drzewostanu w tym czasie), z dodatkowymi ograniczeniami:**

- Pozostawianie drzew biocenotycznych i drzew z tendencją do rozwoju cech biocenotycznych także spośród gatunków iglastych, choćby niewłaściwych dla siedliska (np. parasolowata sosna),
- Pozostawianie drzew okazałych powyżej 80 cm pierśnicy,
- Pozostawianie martwego drewna,
- Minimalizowanie naruszeń powierzchni gleby przy zrywce i podwozie drewna

WYŁĄCZENIA:

Drzewostany stare:

Drzewostany spełniające łącznie warunki:

- stare i ze starymi drzewami (1 lub wyższy udział wg gatunków rzeczywistych $DB \geq 140$; lub $SO \geq 130$ lub $BK \geq 120$; lub JS, JW, KL, LP, WZ, $GB \geq 100$),
- niezniesztalające siedliska (stan siedliska N wg danych glebowosiedliskowych),
- bez udziału gat. obcych lub z nich najwyżej pojedynczym lub miejscowym udziałem;
- bez zaawansowanej już rębni (bez struktury KO)

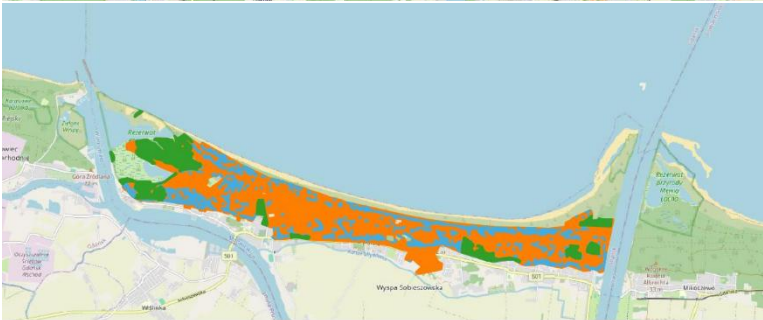
→ **Wyłączenie (brak pozyskania drewna, pozostawianie drzew aż do naturalnej śmierci i ich rozkładu)**

Drzewostany stanowiące element dziedzictwa kulturowego (strefa C_III_1 w Planie Ochrony TPK)

→ **Wyłączenie (brak pozyskania drewna, pozostawianie drzew aż do naturalnej śmierci i ich rozkładu)**

Dopuszczalne wyjątki od wyłączeń:

- Bezpieczeństwo: drzewa stwarzające zagrożenie mogą – na podstawie indywidualnej analizy ryzyka i rozważeniu wartości biocenotycznej – być wycinane;
- Kontrola lub zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych. Po indywidualnej ocenie korzyści i strat przyrodniczych i krajobrazowych, w tym potrzeby zachowania bioróżnorodności oraz potrzeby zachowania cennych elementów w krajobrazie. Stare drzewa daglezji, jodły, modrzewia nie podlegają usuwaniu;
- Ochrona lasu w sytuacji zagrożenia rozpadem danego drzewostanu. Po indywidualnej ocenie, porównującej korzyści i straty przyrodnicze wynikające z rozwoju „szkodnika” z korzyściami i stratami powodowanymi przez jego zwalczanie. Nie upoważnia do prewencyjnego usuwania drzew starych.

Środki wzmocnienia ochrony:

